

1777

7/

DE
FORO EIVS, QVI PRAEDIVM CONDVXIT
COMPETENTE,
INPRIMIS IN SAXONIA ELECTORALI

DISSERTATIO,

QVAM

PRAESIDE

D. ERNESTO GODOFR. CHRISTIANO
KLÜGELIO

DIG. VETER. P.P.O. CVRIAE PROV. ELECT. CONSIST.
ECCLES. SCABINAT. ET ORD. ICTOR. VITEB. ITEM
IVDICII PROVING. IN LVSAT. INFER. MARCH.
ASSESSORE

DIE XXIX. IVLII A. O. R. CIOIOCCXCI.

H. L. Q. C.

AD DISCEPTANDVM PROPOSITVRVS EST.

A V C T O R

SYLVIVS AVGVSTVS NORDHEIM
SCHLEVSINGA - HENNEBERGICVS.

VITEMBERGAE,
LITTERIS TZSCHIEDRICHII

DE
TOTO HVC QVI TRADITVM GORDVXIT
COMPTRETT
HVC IN SERRA TITVORALI

FRATRE
DIGNISSIMO GODOIC CHRISTIANO
KIV GELIO

STAVIT

V I R I S

PERILLVSTRI BV S G E N E R O S I S S I M I S

D E Q V E P A T R I A E T L I T T E R I S

M E R I T I S S I M I S

D O M I N O

D N. C H R I S T O P H O R O G O T T L O B
D E B V R G S D O R F

S E R E N I S S I M I P R I N C I P I S E L E C T O R I S S A X O N I A E I N S V P R E M O S E N A T V
E C C L E S I A S T I C O P R A E S I D I E M I N E N T I S S I M O

N E C N O N

D O M I N O

D N. C H R I S T I A N O A V G V S T O
D E T A V B E N H E I M

S E R E N I S S I M I S A X O N I A E P R I N C I P I S E L E C T O R I S P R O V I N C I A E
H E N N E B E R G I C A E P R A E S I D I

A C

I N C L Y T I R E G I M I N I S S E N A T V S Q V E E C C L E S I A S T I C I , Q V I
S C H L E V S I N G A E F R A N C O R V M E S T ,
D I R E C T O R I G R A V I S S I M O

D O M I N I S S V I S A C P A T R O N I S

L O N G E I N D V L G E N T I S S I M I S .

HAS INGENII PRIMITIAS
PIETATIS SVMMAE, ANIMI DEVOTISSIMI
ET GRATISSIMI
MONVMENTVM
OFFERRE ET CONSECRARE,
DIVTVRNAM SALVTEM,
REM VSQVE QVAQVE FORTVNATISSIMAM
APPRECARI
ET SVMMO EORVM PATROCINIO
AC BENEVOLENTIAE
SE SVOSQVE CONATVS
QVAM SVBIECTISSIME COMMENDARE
VOLVIT
AVCTOR
SYLVIVS AVGVSTVS NORDHEIM

PROE M I V M.

Ne gratissimi animi sensum, quem perennis beneficiorum, me in acrum-
nis meis lucusque subleuantium, memoria nutrit, munificentiae pa-
tronorum fautorumque, quos omni subiectionis cultu, quem illis debeo, ve-
neror, subtraxisse, ac spem eorum, quibus de litterarum studiis meis ratio-
nes reddere, obstrictus sum, iustam se felixse viderer: hoc specimen acade-
micum, de foro eius, qui praedium conduxit, competente, inprimis in Sa-
xonia Electorali, inscriptum modeste propono. Id quod cum rimando
ingenii vires quales quales periclitur: omni fiducia spero, fore, vr
lector huius schedae Beneuolus indulgentia erga minus concinne
scripta vtatur. Praecepto vero VLPIANA) et admonitione ARRIANI b)
permotus, generatim quibusdam de origine et competentia fori at-
que conductoris significatione praemissis, de foro, quod conductori
competit, ad finem vsque fufius persequar tractationem.

S. I. Forum, aut si mauis, forus, c) qui Atticam Graecorum vo-
cem τὸν Φορῶν indigitans, d) inter alia tum negotiatori tum ius dicen-
ti a ciuitatum primordio constitutus fuerat locus, e) hodie, quod ad
alteram attinet significationem, iudicium sub dio habendi, more in
desuetu.

A 3

- a) I. I. pr. π. de rebus cred.
b) in Epict. l. I. c. 17.
c) vid. Glossa ad l. I. C. de iurisd. inutile videtur, quod forus negotiationi
et forum iudicio ab HOSTIENSE in *Summ. de foro compet. §. I.* addi-
catur.
d) verbi forum deductio in Decret. c. 10. X de V. S. vitiosa est.
e) HESIODVS in Θεσμογ. v. 88. sq.
Τὴν ἐκὰ γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, ἐνεκα λαοῖς
βλάπτομενοῖς ἀγορῆφι μετατρέποντα ἐργα τελευσι
Ρυθιδίαι. Et VARRO lib. 4. de LL. n. 32. dicit: quo conferrent
sua controuersias et quae vendere vellent.

desuetudinem fere vocato, f) certum omni praeter Principem g) magistratui in causis, coram eo tractandis, obsidendum conclave denotat. h) Iam magistratus exercet iurisdictionem, et vi eius applicat ius ad casus obuenientes. Inde iudex seu iudicium, iurisdicatio forum ac ius pro synonymis passim accipiuntur. i) Nunc igitur, si de foro in iuris materia loquimur non tam locum, quam potius iurisdictionem ipsam intelligere solemus, ut, quae olim fuit in foro exercita. Reo autem, forum certum agnoscendi, obligationem esse, legis iam iam diuinae mens est, k) quae, si cum eo, quod ius civile praecipit, l) confertur: necessaria ad fori competentiam tam in reo, ad comparandum obligato, quam in magistratu praeposito quaerenda esse, liquet. De quibus iuri conuenienter ZANGERVS, m) COCHIVS, n) SCHROETERVS, o) aliique passim verba latius fecerunt. Hic sufficiat, addidisse, competens forum id dici, in quo ab actore institui contra reum potest actio.

§. 2. Ex iis autem, qui foro quisque suo subiiciuntur, conductorem deligere ausus, huius ad significatum venio. Qui pro vsu rei vel operis personae mercedem dat, essentialibus locati contractus, ei consentanea est conductoris notio. Conducimus autem, si de vsu rei sermo sit, tam mobilia, cuius rei exempla sunt in equo, iumento omni, animalibus aliis, veste, suppellectili quacunq; quam immobilia, quin etiam iura: et mobilia quidem aut sola, aut cum immobili coniuncta; iura autem etiam cum mobilibus cohaerentia. Verum de foro eius, qui mobilia conduxit, siue iura sola sint

f) confer. l. 2. §. 9. π. de orig. iuris et HEINECCI elem. iuris Germ. l. III. T. I. §. 21.

g) l. 1. π. de Constit. princ. TACITVS de Tiberio lib. 4. anal. c. 7.

h) Nov. 82. c. 3. O. Pr. Sax. R. T. II.

i) l. 11. π. de I. et I. illustr. WIESANDII *juristisches Handbuch u. s. w.* p. 486. §. 1. Hildburgbusae 1762.

k) *Epistola ad Rom. Paulina.* c. XIII. com. 1.

l) l. vlt. π. de iurisdic.

m) de exceptionibus p. II. c. 1.

n) in *praxi fori Germ.* c. III. *partis I. sq.*

o) in *disp. de competentia fori communis et priuilegiati*, Ienae 1716.

sint ista vel cum immobili coniuncta, pauca sunt, quae narrari possunt. Ea enim, si cum immobilibus simul conducantur, manifestum est, tanquam accessoria consideranda esse, et, quid sit in ea re iuris, ex natura rei principalis, immobilis puta, esse diiudicandum. Si vero sola, scilicet sine immobili, obiectum sint locationis contractus, vix est, ut de foro conductoris singularis aliqua obuenire possit controversia. Id enim, quod quis aliquid conduxit, ad nullam etiam controuersam, quam habet, pertinere, nec igitur ob hanc causam forum eius mutari poterit. Scilicet in hac specie nulla alia cogitari potest actio contra conductorem competens, quam quae ex contractu locationis conductionis venit, quae in eius foro domicilii, vel priuilegiato personae, vel contractus vel rarius tamen arresti instituenta erit. Neque enim mobile conducens, se propter eam conductionem alium in locum confert, neque huic contractui pactum de iurisdictione quadam, quod ad hunc contractum agnoscenda, adiiciet facile. Quodsi tamen praeter omnem spem atque expectationem eiusmodi adiectum esset pactum, standum quidem illi esset, non tamen in ordinarii iudicis praesudicium, cui, cum non contraxerit, nihil de suo iure per aliorum conuentionem detrahi potuit. p) Quod cum de ea actione iuris sit, quae ratione ipsius locationis contractus instituitur, facile est ad intelligendum, multo minus circa alias actiones quicquam per tale pactum mutari in fori competentia posse. Et si tale ridiculum sane pactum ponamus, quo quis ob conductionem rei mobilis se subiecerit in quacunque controuersa alii, quam ordinario vel personae suae vel causae iudicio, id partim nullum effectum sortiri posse, non difficulter patet, partim, cum villo nexu cum locatione conductione destituatur, hinc potius non tanquam pactum, contractui adiectum, sed ut separatam conuentionem esse considerandum, apparet, quo ipso id efficietur, ut in ea causa nihil aliud sit statuendum, quam quatenus aliquis forum prorogare possit.

§. 3. Longe alia ratio est eius, qui conduxit praedium suae immobilia, quem modo inquilinum *Mietmann* modo colonum *Pachter*,

p) Rubr. C. inter alios acta.

ter, *Hauer* vocant, quatenus conductionis obiectum in vsu praedii vel urbani vel rustici consistit. q) Vbi tamen moneo, notionem inquilini saepius colono, fundum locatum inhabitanti, dari. r) Nunc igitur, si praedii conductor rei conditione sit obnoxius: valde necessarium est, vt in disquisitione fori, ipsi competentis, quod est locus exercendarum litium ab actore aduersus conductorem necessario adendum, s) ad varias circumstantias advertamus animum, et primo quidem, virum locator iurisdictione sit praeditus in eum fundum, quem locauit, an ea destitutus; deinde, virum priuilegiato personae foro gaudeat conductor, nec ne; tum, vtrum conductor habitet in illo praedio, quod conduxit vel non habitet. Forum ipsum commode diuiditur in ordinarium et extraordinarium, illud in commune atque singulare siue priuilegiatum, commune iterum in generale atque speciale, hoc autem scilicet extraordinarium de nouo in id, quod e prorogatione et in id, quod e continentia causarum venit. Nihil obstat, quominus conductoris forum eodem modo diuidamus. Et quidem, cum in primis de foro generali possit controversia esse; hac videtur regula res omnis posse comprehendere, conductoris forum generale esse hunc magistratum, qui iurisdictionem exercet in dominum eius praedii, in quo conductor conductionis causa habitat, quatenus tantum ad domipium praedii, non ad priuilegium personae respicitur, modo habitationis notio recte constituitur, de qua postea latius agam. Id tamen non omni caret exceptione. Statim enim haec generalis adiicienda est limitatio, nisi ipse conductor foro gaudeat priuilegiato personali. Manifestum scilicet est, forum generale ex priuilegio antecedere reliqua omnia. Itaque si quis conductor ex persona sua quoad forum habeat priuilegium, vt sunt Principis consiliarii, dignitate aucti, aliique, qui Schrifflassiati personali gaudent, item Academiae cives, clerici aliique, a Consistoriis in officio suo confirmati, is, quamcunque conduxerit

q) l. 37. π . de acquir. vel amitt. possess.

r) arg. l. 198. π . de V. S. confer. BACHOVIVS ad Inst. Iustin. l. III. tit. 25. ORTOLF. FOMANNI *Synops. iuris Iustin. disp. XXIII. tb. 2. nor. a.*

s) c. 10. X. de V. S. l. 2. C. de iurisd. l. fin. C. vbi in rem act.

duxerit rem, t) modo habitet in eiusmodi aedificio, quod intra fines iurisdictionis eius magistratus, quem habet ex suo privilegio, situm est, privilegium fori, quam diu id durat, ob conductionem sane non amittit, ne quidem, de quo deinceps quaedam monendi adhuc occasio erit, sua prorogatione, quippe qua fori sui auctoritatem in totum interuertere nemo potest. u) Hinc studiosus iurisdictioni senatus oppidani eius urbis, in qua Academia est, cuius est ille ciuis, non subiicitur, quamuis habitet ex conductionis contractu in domo, intra fines iurisdictionis huius senatus sita. Quae cum ita sint, de his conductoribus non est agendum, qui privilegio fori personali fruuntur. Sed de iis tractabimus potissimum, quibus talis praerogatiua non competit. Ac primo quidem de eo videamus conductore, qui cum priuato nec iudice contractum, qui ipsi nomen dat, celebrauit.

§. 4. Quod autem forum commune id, quod generale dicitur, atinet, praeter investigationem fori domicilii, quod habitatione adsciscitur, autoritate scilicet domicilii communis, quam sibi Roma-Quiritium v) et nostratum ex Pontificis decreto w) adiudicauerat, a Germanis exuta, x) nihil amplius superest. Etsi, forum originis y) prorsus hodie cessare, nequeat affirmari, tamen eius quoque usus exiguus est et rarus, et vix est, ut, locatorem praedii in eo, nisi in loco, ei foro subiecto simul habitet, aut saltem familiam suae bona immobilia ibi reliquerit, posse conueniri, statuamus. z) De eo enim, qui ex patria cum omni familia et patrimonio exit, difficulter credemus, eum hanc locum pro domicilio nihilominus retinere velle. Quia vero forum ex habitatione obortum generale

consti-

g) confer. l. 5. C. de iurisd. Cochii lib. cit. p. l. cap. III. de foro priuil.

u) vid. infra §. 13. not. n.

v) l. 33. π. de incolis.

w) c. ult. X. de foro compet.

x) R. I. d. a. 1654. §. *alsi sich denn auch 164.*

y) l. 6. π. ad municip.

z) GALLI l. II. obs. 36. u. 7.

constituitur alicuius loci inhabitatione, cum animo in perpetuum ibidem manendi coniuncta: a) conductor, b) habitatione vna cum re locata vsus, forum generale siue incolarum condidisse non potest dici, donec permanendi voluntas insuper demonstrata fuerit. Solam enim conductionem conclavis non constituere domicilium, et nequidem, si rursus abiens res suas ibi custodiae causa relinquat, manifestum est. Fac, conclavia aliquem conducere, vt, ad eum locum saepius accedens negotiorum vel voluptatis causa, habitationem ibi semper habeat certam, c) vel mercatorem, vt merces, quas vendendi occasio deficiebat, ibi reponat, an is in eo loco poterit dici, constituisse domicilium? Vt vero animus permanendi investigetur, id interpretationem verborum et factorum, renunciationem domicilii, quo utebatur ante conductionem, et recentis agnitionem declarationem, exigit. d) Quod verba attinet, indicium fori generalis ea certissimum offerunt, quibus aut commoratio perpetua aut saltem subiectio quoad actiones omnimoda in loco inhabitationis declaratur. e)

Quando

- a) I. 20. §. d. tit. I. 7. C. de incolis. *MENCKEN in proc. disp. III. tb. 17.*
- b) Neque, cum locatio in temporariam atque perpetuam diuidatur, in hac re inter perpetuum atque temporarium conductorem vt distingatur, cum causa distinctionis deficiat, quamuis perpetuus conductor rem conductam inhabitans magis videatur habere animum in perpetuum ibi manendi, necesse erit, si velis perpetuam locationem pro vera locatione habere, quae potius translatio vtilis domini est. *vid. SCHULTER. Prax. iur. Rom. in foro Germ. Exerc. XXX. tb. 6.*
- c) *Absteigequartier* nonnunquam nominatur.
- d) Hinc nulla obligatio, ex conductione alicubi contracta domicilii recentiter constituti praesumptionem non praestat, licet orta in eo loco, in quo res est conducta, gaudeat conductor. Idque fere eodem modo statuendum erit, quo in materia de operis liberorum subditorum coactis, ex hoc, quod quis alibi vel operas locet, vel aliquid immobile conductat, domicilii ius non interuertitur. *Ord. Pol. Sax. d. a. 1661. T. XXIII. c. 3. §. 5. Churf. Sächs. Gesindeordn. d. a. 1769. T. VII. §. 8.* Verum in inquilinis Lusatae superioris, quam glebae adscripti colunt, aliter constitutum est. Nam inhabitans, a parente nondum subiecto ibidem natus pro subdito censetur. *Ord. subdit. Lus. sup. d. a. 1651. a. II. n. 4.*
- e) *STRVVI ex. IX. tb. XXXI.*

Quando haec declaratio deficit, ad coniecturas, quas conductoris facta pro habitatione, domicilii prioris mutandi animo instituta, suppeditant, confugiendum est, quemadmodum id l. 7. C. de incolis dilucide monstrat atque KNORRIVS f) ita explanat: animum mutandi domicilium eo ipso satis declarari, si quis in aliquo loco habitet, res et fortunas libidem habeat sacrisque utatur, nec aliam causam, ob quam ibi versetur, adferre possit. Idcirco si voluntatis, absque decessu habitandi, internae explicatio propter indiciorum defectum, locum non inueniat: ad actus quidem inhabitantis exteriores respiciatur, necesse est, quo pacto inquilinus iudici, cuius sub iurisdictione assidue et actu habitat, generatim subiicitur. g) Qui enim alibi nulla bona reliquit, ad quae possit reverti, vel saltem immobilia ad habitationem inepta, neque in eo loco, vbi conduxit, declarat, se nolle ibi manere, ab eo bene potest praesumi, ex sola habitatione eum in hoc habitationis loco, postuisse domicilium. Ex quo conficitur praesumptionem fori generalis subsidialem, si de domicilio constat alibi contracto nec expressis verbis mutato, elidi. h)

B 2

Ius

f) in *progr. de conductore censui migrationis subiecto. Halae 1748.*

g) l. 27. §. 1. π. ad municip.

h) MEVIUS p. IV. Dec. 256. n. 6. Equidem illustris olim Lipsiensium ICTUS C. F. HOMMELIVS, in *Ariadne iurisd. concurr. Lipsiae 1779. c. III.* forum aliquod, vt id nominari illi placuit, actualis habitationis et domicilii simultaneum in conductore praetendit. At enim vero neque auctores, liceat enim modeste nonnulla huic opinioni obicere, ab eo nominati, vt LAVTERBACHIVS et MENCKENIVS, id affirmant, qui potius de animo persistendi scribunt; neque legibus Romanis, quae laudatae simul sunt, probatur, in primis si, quid incolam a municipe siue civae discernat ex hoc iure, secundum ea, quae leguntur in l. 1. pr. π. ad municip. l. 239. π. de V. S. l. 4. §. 7. C. de incolis probe consideremus; neque his, quae de subditis temporariis, siue forensibus ex apprehensione, passim a BOEHMERO aliisque ex iuris publici vniuersalis regulis traduntur, confirmatur, siquidem de foro generali, non de speciali, puta contractus aut delicti, agitur; neque exemplo hominis a rustico orti, qui operas suas locat in loco, in quo eius pater non habitavit, illustrari potest, non solum, quod is non sit conductor, sed etiam, quod praecipuis huc pertinet, quod famulus conductus ex regula

Ius enim Germanorum commune domicilio tantum, quod animo non discedendi libero contractum retineatur, subiectionem generalem adscribit. i) Quod si ponamus, mutatio fori generalis nec praescribi nec obrudi potest, sed probatio aduersus magistratum, voluntatis permanendi ratione non habita, citantem eo magis admitti debet, quo magis ex omnibus domicilii coniecturis praesumptiones quidem iuris, nec tamen iuris et de iure, momenta fortius probantia admittebant, oriuntur. k) Sapienter sane in plerisque locis vel lege praescriptum vel consuetudine introductum est, ut, qui ad longius tempus v. g. ad tres menses conducunt, immigrare in habitationem, et recipi in domo sua a ciue nequeant, nisi magistratus loci hoc praesciscat et permittat, l) quo pacto permissionis scriptura nouo inquilino dari solet; magistratus autem longiorem inhabitationem, nisi grauis causa aliud suadeat, non concedat alii, praeter quam ius ciuitatis vel saltem incolatus m) perenti, quo ipso, nisi vel iureiurando praestito, fidem arque obedientiam loci magistratui promiserit, mactari non solet. Quod si factum sit, omnis cessat de fori competentia dubitatio. Praeter haec omnia ad id est

attendenda
regula subiiciatur per tempus locationis foro heri vel herae, etiam privilegiato, quod in Saxonia in Aulicis, Academicis, Clericis, militibus, Schriftfahis partim vltus agnoscit, partim legibus expressis constitutum est, vti videas in *Mand. Elect. d. 22. Dec. 1718. Kriegsger. Reglem. 2ter Abschn. §. 2.* concessione iurisdictionis anno 1660. Senatu Dresdensi data, a *WABSTIO von der Justizverf. in Sachs. p. 67.* laudata. *Illustr. C. G. HOMMEL in princ. iur. eccles. cap. V. §. 4.* et nouissime in Rescripto in causa S. contra D. ad Curiam Provinciam Wittenbergensem, d. 16. Nov. 1779. dato, his verbis comprobatum est: *biernächst, der analogie iuris und der hiesigen Landesverfassung gemäß, eine Dienst leistende Person - - - dem foro ihres Dienstherrn unterworfen ist.*

i) confer. A. B. c. XVI. §. 2. verba: *nisi ad huiusmodi ciuitates corporaliter et realiter transsumas ibique larem fauentes continue et vere ac non fide residentiam facientes etc.* *CARPZOV. in def. for. P. III. C. XII. D. 18. n. 6.*

k) arg. l. 7. C. de incolis. *Coler. de proc. exec. p. II. c. I.*

l) confer. *Churf. Sächs. Taxordn. d. a. 1764. tit. I. no. 4.*

m) quo casu a tutela, quam a magistratu suo nouo expectant, alicubi nominari solent, *Schutzverw. indet.*

attendendum, vtrum in hac causa lege aliquid certum sit constitutum aut consuetudine, quorum inter alia pertinet, conductores agrorum parochialium in domo, parochia destinata, habitantes per fori vsum subici iurisdictioni ecclesiasticae. n)

§. 5. Domicilii autem foro, quod generale dicitur alicubi semel constituto: coram iudice eius conductorem tam praesentem, quam absentem in actione reali et personali oportet respondere. o) Hoc igitur de eo conductore intelligendum, qui cum animo in ea vrbe vel eo loco permanendi, in quo hoc factum est, conduxit locum ad habitandum aptum, quo ipso iudicis ordinarii eius loci subicitur iurisdictioni. Quod tamen non ita accipiendum est, vt necessario iudicis totius vrbis aut pagi iurisdictionem agnoscere debeat, sed de iudice intelligi volo istius domus, in qua cum animo permanendi habitat conductor. Non enim omnes domus, in aliquo loco sitae, iudici eius loci ordinario, veluti senatui aut praefecto, semper subiectas esse, notissimum est. Praeterea etiam privilegium personae conductoris est respiciendum. Is enim, qui foro privilegiato personali gaudet, v.g. Schrifftstusius, nullum forum generale agnoscere cogitur, praeter id, quo ex privilegio vitur, ubicunque etiam habitat, p) dummodo intra limites sui fori privilegiati sua sit illa domus, in qua commoratur. Nec alia dicenda sunt, si causa, de qua disceptatur, quoad forum sit privilegiata, vtpote quae nunquam in foro domicilii peragi potest. E contrario privilegium fori, quod locator ex persona sua habet, nullatenus ad conductorem pertinet. Igitur si sumas domum, sub iurisdictione aliqua patrimoniali sitam, cuius dominus sit Schrifftstusius, ab alio non Schrifftstusio totam aut pro parte conductam, conductor non sit Schrifftstusius, sed iudici patrimoniali, si reliqua ad domicilium constituendum necessaria adsint, nec ipse personaliter sit privilegiatus, subicitur.

§. 6. Haec, quas de foro generali disputavimus, sufficiant. Caeterum per se patet, conductorem etiam forum speciale, veluti

B 3

rei

n) Ill. C. G. HOMMEL in princ. iur. eccl. proress. Cap. V. §. 4.

o) l. 2. C. de iurisd.

p) vid. supra §. 3. not. t.

rei sitae, contractus, delicti, apprehensionis agnoscere debere, cum haec fora, quodlibet in causis, ad id constituendum aptis, cum generali concurrant. q) Nisi lex cum exclusione fori generalis speciale forum praescribat. r) Quod igitur primo attinet ad forum rei sitae, in quo, cum in eo de re, sub iurisdictione iudicis eius reperta, disceptent, actiones tantum reales, iisque similes ventilantur, s) quae, si GAILLIVM sequeris, t) circa rem, neque eius possessores versari solent: iura conveniunt, quod rei suae, ubiuis repertae, dominus vindicias frueri possit, tt) licet mobilis res ad translationem apta, u) aut causa rei accessoria, ut ius pignoris seu hypothecae, ferivitatis, in litem vocetur. v) Hinc, si de quodam iure in re agatur cum conductore in foro illo, ubi res deprehenditur aut sita est, praescriptione fori eius rei, quam conduxit, ratione ipsius rei conductionis iure possessae, quo vsque proprietarii nominatione non vsus, ad restitutionem abscisse obligatus est. w)

§. 7.

q) vid. l. 5. C. de iurisd.

r) Sic Ord. Prov. Hennebergica d. a. 1739. *Und ob sach, dasz einer ein Gut, so in unser Herrschafft gelegen, mit heblicher Forderung ansprechen wolt, und der Besitzer des Guts nicht innen, sondern ausserhalb unser Herrschafft gefessen; so soll der Kläger nicht der Person, sondern dem Gut vor dem Gericht, darunter es gelegen, nachsprechen und dasselbig Gericht um rechtliche Hülf über das Gut anruffen.* L. II. tit. II. c. IV. actori, ut in foro rei sitae agat contra reum, extra terras Henneb. degentem, cum fori domicilii seu generalis eiusdemque privilegii exclusionem praescribere videtur.

s) l. 38. π. de iudiciis.

t) lib. I. obs. 37.

tt) I. P. Sax. *Unterwinden mag sich auch wohl ein Mann seines Gutes, wo er es siehet mit Recht,* lib. III. a. 22. adde MÜLLERVM ad Struvii ex. XI. rb. 1. not. β.

u) l. fin. C. vbi in rem act. dissentit MEYVVS, p. IV. Dec. 74. *ratione mobilium et recte quidem, si de mobilibus legati, a principe missi, sermo sit. Ceux, qui permettent de saisir les meubles d'un Ambassadeur ou d'un Ministre publique, pechent contre le droit de Gens, parce que sans les meubles et sans bagage la dignité du caractère ne peut pas être souzvenue.* Memoires de Mr. WICQUEFORT Vol. II. p. 438.

v) l. un. C. vbi de possess.

w) l. 5. π. ad exhib. non obstat l. 39. π. locati et l. 33. §. 1. π. de vsurp. et vsue.

§. 7. Forum autem contractus, in quo actiones, quibus de satisfaciendis vel etiam, si CARPZOVIO^x) assentiamus, rescindendis y) promissis agitur, ventilantur, cum postulet, partim, ut vel conventio inter duos intra fines iurisdictionis ita inita sit, ut, consensu vtriusque coniuncto, ad finem perducat, z) vel certus locus solutioni definitus fuerit, a) vel, si ob pactum adiectum contractus vim suam ex scriptura accipiat, b) instrumento de eo, de quo conveniant, confecto, per id ipsum locus scripturae fori efficiat fundamentum, partim, ut praesens sit reus in ipso hoc contractus foro: c) facile patet, haec omnia etiam in conductore esse observanda. Quam ob rem, si respiciamus ad ipsum, quem pactus est locationis conditionis contractum, si quidem is in eo loco, in quo ob conditionem habitat, perficeretur, coram iudice eius loci ex illo contractu procul dubio conveniri poterit, ad mercedem et quicquid alias locatori promissit, praestandam. Aliud vero erit dicendum, si in hoc loco contractus tantum praeparatus fuerit, ut, quod ibi factum in meris tractatibus, qui solet appellari, substituerit, d) contractu deinde in alio loco confecto, aut certo solutioni loco destinato. e) Nam in huiusmodi specie is iudex, sub cuius iurisdictione domus conducta

x) in Proc. T. III. a. II. n. 9. adde SCHRÖETERVM disp. laud. th. XIX. FRANTZIVM in resol. l. 3. ref. II.

y) hoc negant multi ex l. 2. C. ubi et ap. qu. rest. in integr. ut LAYTERBACH in coll. Pand. l. V. t. r. §. 49. adversarii ad l. 58. m. de pactis. l. 14. C. d. n. num. p. prouocant.

z) l. 3. m. de rebus auct. iud. post. arg. l. 55. m. de O. et A.

a) arg. l. 19. §. 4. m. de iudiciis.

b) nam, licet instrumentum super pacto solenne aut confirmatio in alio loco, quam in quo vtriusque consensus facta est coniunctio, accesserit; tamen ea, ob probatorem tantum curata, vid. l. 4. m. de fide instrum. nihil noui essentialibus pacti addit, cap. si quis rei, I-X, de confirmatione, et arg. l. 8. m. de iudiciis.

c) cap. I. §. contraheentes, de foro competente in

d) confer. CARPZ. p. II. C. XXXIII. D. 23.

e) Siquidem conductor in loco, mercedis solutioni expresse destinato, ratione loci contractus non habita, recte convenitur vid. l. 21. m. de O. et A. l. 2. §. 2. seqq. m. de eo, quod certo loco

ducta iacet, ob actionem ex contractu descendente, ex hoc capite, quasi sit forum contractus, non poterit adiri. Neque id licitum erit, si conductor neque in eo praedio, quod conduxit, neque saltem intra fines territorii iudicis, sub cuius iurisdictione praedium est situm, deprehendatur, sed iudex domicilii hoc casu erit implorandus. f) Equidem praeterea praesentia legalis: ne quis confestim recedat de loco contractus, requiritur, quod ex lege Romana tradunt. g) Verum si viator habitationem conducit, is de mercede in continenti in hoc foro, sub quo contraxit, posse conveniri, omnino videtur, h) quod in primis iure Saxonico Electorali manifesto affirmari poterit, quo iure talis homo etiam ob alia debita contracta per id tempus, quo in hospitio est commoratus, detineri potest. i) Id autem in hac re merito adhuc quaeritur, num possit conductor ex contractu conductionis apud eum iudicem, sub cuius iurisdictione contraxit, conventus, quamvis reliqua ad fundandum hoc forum necessaria rite se habeant, vñ tamen exceptione fori privilegiati, siquidem tale gaudeat? Sunt quidem, qui hoc negant, k) quorum sententia propterea legitima videtur, quod privilegiatum forum generale et pro foro domicilii sit, forum autem generale et speciale, quale est contractus, ita concurrant, ut actoris sit electio. l) Verum vsus fori huic sententiae non fauer. Inaudirum enim est, Schrifftassicum, ciuem Academicum, clericum, militem ob debitum ex contractu locationis apud

f) vid. supra §. 5. sq.

g) vid. l. 19. §. 2. π. de iud. et vbi. Insuper ne praesentia quidem continuata pacti forum stabilire potest, quando conducens in obligationis, ex negotio civili licito profuentis, loco nundinarum tempore solennium reperitur, l. un. C. de nundinis. Quod Romanorum ius singulare in Saxonia ad eos, qui negotiationum gratia nundinas solennes frequentant applicatum, non amitti, nisi expresse ei fuerit renunciatum, CARPZ. tradit ad Const. El. Sax. XXX. p. I. D. 24.

h) Nam pactum conductionis quoddam commorationis, vsu continuatae, tempus requirit, atque nos ius canonicum indistincte ducit. vid. supra not. c.

i) v. Ord. Proc. Sax. T. II. §. I. *vers. desgleichen wenn ein Gast u. s. w.*

k) CARPZ. in Pr. T. III. a. II. n. 14. sq.

l) vid. §. 5. sq.

apud iudicem oppidi vel pagi ordinarium conueniri, vt potius talis causa semper in priuilegiato rei foro peragatur et electio actoris videatur longa consuetudine extincta. Id ipsum autem valde aequum est, cum, si forum priuilegiatum excludi possit per forum contractus, si quemque contractum sumas, quamuis in conductionis conuentione maior videatur esse ratio, priuilegiato suum fori priuilegium fieret inutile. Quod tamen ita intelligendum est, si iudex fori priuilegiati in eodem loco exerceat iurisdictionem suam, vt priuilegiatus conducens extra fines fori sui priuilegiati recte in foro contractus, in eò deprehensus, conueniatur. Quod autem generatim alios attinet contractus, praeter conductionem initos, quamuis horum quoque causa conductor sortitur forum, de his tamen hic latius tractare, admodum superfluum esset, si quidem illi cum conductione nullo nexu coniuncti sunt, et hinc coram iudice, sub cuius iurisdictione conductor conduxit et deprehenditur aliter, tanquam in foro contractus, agi nequit, nisi is locus simul aut solutioni destinatus aut ipse ille sit, vbi contractum erat.

§. 8. Quemadmodum conductor pacto iniro, sic delicto perpetrato m) iudicem et quidem, si ad Saxoniam Electoralem respicias, eundem fere in modum agnoscere, obligatur, quatenus hoc est priuatum. Nam delicti publici tam incepti, quam consummati locus iudicem eius loci, sin is facultate iuris dicendi pollet idonea, sine respectu ad fontis praesentiam, competentem facit, quocum iudex rei generalis ac deprehensionis concurrat. n) Delicti autem priuati argutus, foro delicti commissi non subest, nisi in eodem reperitus, citationem receperit insinuatam, aut iure domicilii aut bonorum immobilium proprietate eidem sit subiectus. o) Quod de iniuria leui non solum sed atroci etiam et aliis delictis priuatis dici potest. p)

Itaque

m) l. 4. π . de O. et A.

n) l. 1. C. vbi de crim. Beccius in *praxi aurea de iurisd. crim.* l. II. c. III. ill. PVTTMANNVS in *elem. iuris crim.* l. II. c. V.

o) *Dec. Sax. Elect. LXXXIX.* quae ipsa usum diuisionis in delicta publica et priuata probat.

p) arg. l. 1. §. 7. lqq. π . de his, qui effuderint.

Itaque conductor delinquens, vt alius criminis reus, vel in foro delicti commissi vel deprehensionis et examinari et puniri potest, habita tamen, vt in alio delinquente, priuilegii personalis pariter atque realis ratione, si vel delinquens eo gaudeat vel causae singulare sit forum.

§ 9. Extra ordinem cum iudicis generalis exclusione reus, quando iudici incompetenti, competenti renuncians, parer, proratione forum sortitur, quae tamen, si voluntaria sit tam expressa, quam tacita, si causa sit ad forum priuilegiatum adstricta, nulla et inuitis est. q) Ita porro reus reconueniendus, r) ad evictionem obligatus, s) diffamatione grauat, t) ad rationes reddendas obstrictus, u) et iurisdictioni delegatae subditus, v) foro ex lege obedit prorogato. Deinde e causis, quarum vna consequens alterius ad iudicis eiusdem determinationem tendit et hinc continens vocatur, w) triplici modo x) iudicium extraordinarium sibi contrahit reus. Priuus est, si cum pluribus eiusdem causae et diversarum iurisdictionum reis conueniendus, alter, si actio, res diversarum iurisdictionum continens, sit instituenda: in qua utraque specie iudex proxime superior legitime aditur: postremus, si duo iudicia ex eadem negotii specie, licet diversa peragantur ratione, descendunt, v. c. reconuentio saxonica, y) nec non causa criminalis in ciuili incidens: z) in cuiusmodi causis iudex, coram quo litium ita connexarum prior erat incepta, plerumque in altera non potest declinari, a) Quae omnia ad

q) arg. l. 29. in f. C. de pactis.

r) l. 22. π. de iudiciis.

s) l. 49. π. eodem.

t) l. 5. C. de ingen. et manum. O. Pr. Sax. Rev. T. VI. §. 6.

u) Dec. XXXVI. dmi I. G.

v) MEYER, p. III. Dec. 110.

w) l. 10. C. de iudic. l. 5. C. arbitr. tut.

x) Sec. GALLIVM l. 1. obf. 32.

y) v. Conf. El. Sax. VI. p. I.

z) l. 3. C. de ord. iud. Dec. LXXXIX. dmi I. G.

a) v. Tit. π. de quibus rebus ad eundem iud.

ad conductorem etiam sunt applicanda, si quidem conductio in his causis nihil singulare efficere potest, ut conductor ob prorogationem necessariam, nexum causarum et delegationem ei iudici, qui ex his rationibus competens est, subiiciatur.

§. 10. Transeo iam ad alteram partem eius, quod ad pertractandum mihi proposueram, scilicet, si locator iurisdicendi facultate, cum fundo locato connexa, pollet: quodnam forum conductori competat. Haec quaestio viros doctos iam dudum occupavit, quorum alii conductorem locatoris iurisdictioni indistincte subiiciunt, b) alii vero, ad subiectionem generalem conventionem expressa opus esse, autumant. c) De qua re adeo ambigua ut rite disputetur, videtur, nonnullis opus esse distinctionibus. Fundus enim in conductoris usum transit, ita, ut vel non ibi habitet, vel ut simul ibi habitet. In illo casu locatoris iurisdicentio forum tantummodo speciale pro natura circumstantiarum, veluti delicti aut contractus, aduersus conductorem subministrat, quocum iudex domicilii aut ex privilegio concurrat. d) Id puto cum iuris conuenire analogia, cum contractus solus fundamentum iurisdictionis non praebeat, quamuis, forte aliquando aliter iudicatum fuisse, ita, ut conductor non inhabitans praedium conductum a magistratu, cui fundus immediate subiectus erat, tamen in causa, ad contractum locationis non pertinente, condemnatus sit, negare non audeo. Si vero conductor in praedio conducto, ut fit plerumque, simul habitat, denuo discernas, num praedictoria iurisdictione a locatore reservata vel conductori cum usu totius praedii concessa sit. Nam, licet multi aliter sentiant, e) iurisdictionis exercitium apud Germanos negotiatorium esse et cum praedio, cui inhaeret, locato simul locatum videri ac in usum concedi, CARPZOVIVS satis probavit. f) Hinc non inutile,

C 2

sed

b) LEYSERVS *spec. COXXI. m. III.* qui tamen excipit causas, ex ipso contractu locationis ortas. C. F. HOMMELIVS in libello cit. c. IV.

c) MEVIVS p. IV. Dec. 246. BERGERVS, *Oec. lib. III. T. V. sb. 24. n. 7.*

d) v. §. anteced. 5. sq.

e) conf. STRYKIVS in *usu mod. lib. II. tit. I. §. XII.*

f) *lib. V. Resp. XV.*

sed necessarium potius est, ut locator sibi in contrahendo expressis verbis, quod sit plerumque, g) iurisdictionem referuer. Quodsi igitur iurisdiclio cedit conductori, coram magistratu, cui fundus subest conductus, colonum respondere debere, inter DD. conuenit.

§. II. Cam iurisdictionem locator sibi reseruauerit: discrimen rursus est capessendum: an conductor tempore initi locationis contractus huic iurisdictioni reseruatae ex pacto vel ut foro domicilii sit subiectus, vel peregrinus absque subiectionis mentione fundo locato utatur. A proximo si ordiris; nexus, qui est inter locatorem et conductorem, ex solo contractu, adeoque ultra huius contenta nequit extendi, neque praesumi potest in conductore animus, se subiiciendi locatoris iurisdictioni, neque opus est ad securitatem, bonitatem et potestatem contractus locationis conductionis, ut alter alteri impeter, ut potius utriusque par sit conditio. Etenim si verum est, emolumenta fundi conducti, atque iura, ex eo dimanantia, ad conductorem pertinere, quod ipsa contractus natura, nisi pacto aliquid exceptum sit, postulat, h) atque locatorem per colonum siue inquilinum rem locationis titulo, bona ex fide i) concessam, possidere: k) conductorem cum locatore eadem iuris conditione, e fundo conductio depromta, frui, ideoque huic aequalem esse, sequitur. Hoc posito, legis: parem ius pari non dicere, praesumptio, l) locatorem vetat, conductori iudicem praeponi. Sicuti teste MENKENIO m) huic sententiae summus pronocationum in Saxonia Electorali senatus termino aestiuo 1713. suffragatus fuit, quaestionem: *ob ein Pachter eines schriffteässigen Guthes seine Pachtzeit über, vor schriffteässigen zu achten?* sic affirmans: *weil er citra expressam conuenitionem des Verpachters Gerichtsbarkeit nicht unterworfen, sondern als aequalis mit ihm contracta*

g) LEYSER l. c.

h) I. Prou. Sax. Glossa ad a. 59. arg. Dec. El. XXI. d. a. 1746. GROTIUS de iure b. ac. p. l. II. c. XII. §. XIII. LEYSERVS Spec. CCXVI. m. I.

i) confer. §. 28 et 30. Inst. de action. l. 19. C. de loc. et cond.

k) l. r. §. 22. et l. 20. π. de vi et de vi armata.

l) l. 4. π. de receptis MEVIUS l. c.

m) in disp. de iure conueniendi subditos in proprio iudicio. Vitemb. 1717. §. XI.

traheret. Posse quidem, largior, locatorem tanquam duplicem personam considerari, prouti possessor praedii est, quod locat, et prouti est in eo loco iudex. At enim vero conductor cum eo non contrahit, tanquam cum iudice, sed tanquam cum domino praedii, ex quo ipse vililitatem pro mercede percipere vult. Nec potest locator, etiamsi aequalitas memorata non pertineat ad tertium quemcumque, tertio, per contractum suum aliquid ius acquirere, hoc scilicet, ut is conductorem coram locatore convenire possit. Non puto, quenquam, respicientem ad hanc inter conductorem et locatorem aequalitatem, obiecturum esse iuris Germanici brocardicum: parem a pari iudicari, vnde celebris de paribus, curiae venit doctrina: n) ut existimet, locatorem, tanquam parem, commode iudicem esse conductoris. Eam enim regulam, quis est, qui nesciat, non pertinere ad generalem hominum aequalitatem, quae in illa, cum de contractu sermo sit, pro fundamento ponitur, sed id sibi velle, ut assessores iudicii, non ipse iudex, qui potius ex principiis iuris Germanici et impar esse potest, et saepius est, eiusdem conditionis, imprimis circa natiuitatem, cuius est reus, esse debeant. Hoc igitur misso, nequidem est, ut replices, aequalitatem hanc attingere locatorem et conductorem inter se, non autem tertium, cuius intuitu conductor locatori subdit. o) Etenim neque incolatus locari pacto inest, p) neque argumentum a familia conducticia, quae ex nonnullorum opinione q) heri iurisdictioni, si eam habeat, subii-citur, ad conductorem duci potest. Nam, si etiam id, quod de familia dicitur, concedamus; tamen illa partim quodam subiectionis, potestati herili debita, vinculo, quod conductor ignorat, r) tenetur, partim vel nullum certum domicilium, vel eum ipsum locum, in quo operas praestat, pro domicilio habet. Quamuis praeterea praedii locati dominus idemque iudex arresti remedio, vim proro-

C 3

n) MYNSINGERVS *Cent. I. obs. 99.*

o) vid. C. F. HOMMELIVS in lib. c. cap. IV.

p) vid. §. antec. 4.

q) confer. FVNKLERI *disp. de familiae conducticiae foro competente imprimis in Sax. El. Halae 1748. §. 23.*r) huc referas in Sax. El. T. IV. §. 2. *Ord. Proc. Recognitae.*

werden mag, so haben Wir ermeldeter Gerichte Verfahren cassiret, x) quem fori usum ita etiam intelligi, tradit CARPZOVIVS, y) ut idem obtineat, quando fundi, qui Praefecturae subest, aut dominus aut simultanee de eo inueltitus, praedio Schriftflassico locationis iure fruatur. Ergo conductor, nisi singularis quaedam sit causa, eandem tantum agnoscat iurisdictionem, quam locator, ut si hic sit nostris moribus Schriftflassicus, talis etiam sit ille, et, si locator Amtflassicus, conductor eadem utatur conditione, scilicet conductor fert domini personam ratione fundi locati. Is enim omne ius in praedium, quantum sibi non quaedam reseruat, transtulit in conductorem, eique fundum in ea qualitate concedit, in qua illum ipse possidet. Forum autem, quod sortitur fundi dominus, in eo habitans, fundi qualitas est, ut cuius, non ex persona sua, dominus Schriftflassiatu vel Amtflassiatu gaudet, quae qualitas, ut transeat ad conductorem, cum ne a fundo quidem separari possit, nec a domini fundi pendeat voluntate, necesse est.

§. 12. Quamuis autem hoc generatim affirmandum sit, multas tamen exceptiones hanc quoque pari regulam, lubentissime confiteor. Ac primo quidem, si delinquit conductor et adprehendatur in eo praedio, quod conduxit, vix erit dubitandum, quin dominus praedii, iurisdictione praedii, competens eius sit iudex, quod fuit ex generalioribus supra iam expositis principiis. z) Deinde ex iisdem efficitur, conductorem locatoris iurisdictionem pro foro contractus debere agnoscere, si intra fines eius iurisdictionis contraxerit. Hinc superfluum duco, quod fieri plerumque animaduertimus, ut locatoris iurisdictioni se subiiciat conductor in causis, ex contractu locationis manantibus. Nam, contractus locationis (rarius enim ea res aliter fiet,) perficitur in ipso locando praedio, et in eodem loco solutio ex promisso fieri debet. a) Quamobrem ea tunc de-

mum

x) C. F. HOMMEL. in lib. c. cap. IV.

y) in Pr. T. III. a. V. n. 13.

z) vid. §. 8.

a) Hoc in ducatu *Megapolitano* vi legis supra excitatae, ex qua ordine in-
verbo conductor comparere coram locatore, ut iudice in causis, ad con-
tractum

mum vilis erit clausula, si utrumque in locationis conventionem deficiat. Porro, si actione reali instituta, praedium conductum rei sitae sit forum, nemo, quin legitime coram locatore agatur cum conductore, ambiget. Ex his omnibus fluit, conductorem debere locantem praedium conductum pro iudice fori specialis agnoscere. Quod ipsum tamen ita volo intelligi, ut neque forum generale excludatur, neque illi iudici ordinario locantis, qui forte singulari gaudet privilegio, quo eius subditi ab alio vocari in iudicium plane nequeunt, ius, revocandi hunc conductorem sibi subditum, admittatur. Sed alia maior fere exceptio est, ex qua locatori subicitur is, qui conduxit praedium, iurisdictione auctum, scilicet si is locus, ubi conduxit, sit forum domicilii. Id autem erit trifarium. Aut potest esse forum originis, aut domicilii constituti, aut ex ea causa, quod nullum certum domicilium habeat, agnoscendum forum. Igitur, si intra fines iurisdictionis eius praedii, quod conduxit, conductor sit a patre, ei iurisdictioni subiecto, natus, neque ante conductionem alibi domicilium certum sibi constituerit, procul dubio obligabitur ad quascunque contra se institutas actiones in hoc foro sustinendas, cum, si regulam retinemus, liberi patris forum tandem sequantur, quamdiu sedem fortunarum suarum fixam nondum elegerunt, b) idque in hoc quidem casu multo magis affirmandum sit, cum conductor sub foro originis simul habitet et deprehendatur. Conductio enim praedii ne principalis quidem, c) nedom nobilis, conditio-

traum cum eo referendis, non obligatur, in caeteris cogitur, et si alicubi forte eundem in modum sit constitutum, plane in contrarium iudicandum est. Et haec ipsa fuit ex illa regula, neminem in causa propria iudicem esse posse, opinio LEYSERI supra §. 10. not. b. enarrata. Verum videas BERGERVM in *Oec. Iur. L. III. tit. V. rh. 24. not. 7.*

b) Confer. l. 3. et 4. C. de municip. et orig. quacum lege iungas. l. 7. pr. C. de incolis.

c) huc refer. *Rescriptum Sax. Elect. d. 7. Sept. 1743. ad Reg. Martisburg. et Cizense datum*, in quo haec occurrunt verba: *Wir haben euch über dasjenige, was Wir euch wegen der den Bauern künftig nicht zu gestattenden Acquisition der Rittergüter zu erkennen gegeben, hierdurch eröf-fnen wollen, wasmaassen forbane Unsere Willensmeynung blos von solchen Bauersteuten, welche amnoch wirklich dergleichen sind, anzunehmen, mit-*
hin

ditionem hominis, quam habet a natiuitate, mutare potest. Idem videtur esse, si peregrinus quidem sit conductor, sed nullum certum habeat domicilium, ita, vt egressus patria, omnia sua forte secum portans, nunc hic nunc illic vagetur. Is enim, existimari potest, in eo praedio, quod conduxit, forum suum agnoscere propterea debere, quod ibi reperitur, siquidem id obtinere in omni vagabundol siue cui certum non est domicilium, recte statuitur. cc) Verum tamen, si in hac causa de peregrino loquimur, de verbi potestate recte vt constet, opus est. Non enim de peregrinitate ratione solius fundi conducti sermo est. Quam ob rem, si conductor vel natus sit intra fines territorii eius iudicis, cui ipse obtemperare debet locator, vel si intra eosdem fines iam aliquando domicilio sit vsus, etiamsi postea cum omni familia et patrimonio transeat in locum conductum, peregrinus sane dicendus non est, cum ne forum quidem, saltem secundae instantiae, mutauerit, sed forum eius generale permanebit ille iudex, cui cum ipso praedio locator subiicitur. Multo igitur magis iudicium locatoris competens erit conductoris forum, si in eo loco fixerit domicilium. Quam ob rem, si expressis verbis conductor declaraverit, se velle in posterum figere domicilium sub iurisdictione praedii conducti, nullum, quin locator eius sit iudex ordinarius, superesse poterit dubium. Inprimis si homagium praestiterit, d) quod ab his, qui domicilium in aliquo loco constituere volunt, exigi solet. Sed praeter expressam declarationem, si certo constet de animo in perpetuum manendi, eadem locum habebit iurisdictione. Verum certo constet. Alias enim ex sola habitatione id non puto effici, cum tempus conductioni adiectum, quo ipso finito, cessat mercedis soluendae obligatio, illius decessum e locatoris territorio reddat certiore. e) Praeterea nec origo aut natiuitas, nec incertitudo domicilii nec eius ipsius constitutio

certa

hin auf diejenige Fälle, wo ein Bauer seinen Stand verändert, wovon jedoch die Erwartung eines oder andern Unserer Vorwerge oder eines Ritterguts nicht zu achten, - - - keineswegs zu erstrecken.

cc) BERGERVS *Occ. lib. IV. t. IV. rh. I. n. 6.*

d) idem *Occ. lib. III. tit. V. rh. XXIV. n. 7.*

e) arg. l. 54 et 56. *τ. loc. cond. Ictorum Wittembergenfium de hac re opinio videatur apud WERNHERVM select. Obs. P. IV. obs. 125. adde*

D

CARPZ.

certa illi conductori fraudi erit, cui privilegium fori personale est, ut pote quod forum generale quodcumque, ut iam monui §. 3. excludit. Equidem domicilii coniectura, alibi descripta f) subsidialis obtinet, si nullum sit domicilium conductione prius, ut fere accidit in colono, cui, nisi in villis conductitiis degendi, mens est. Sed eandem coniecturam et praesumptio legis, modo prolata, g) et fori privilegium perimit. h) Quod igitur cum manifestum sit, locatorem iurisdictione gaudentem, eam etiam in conductorem exercere, si hoc iudicium domicilii sit forum, id tantum in quaestionem venire potest, utrum conductor subsit etiam fundi conducti siue locatoris magistratui, simul scilicet immediate, (nulla enim, quin illi mediate sit subiectus, oriri potest dubitatio,) ut concurrens sit iurisdictioni, electioque actoris, num coram locatoris iudicio, an coram eo iudice, cui ipse locator obtemperat, cum velit conuenire. Et in Saxonia quidem hanc electionem esse, credo propterea, quod semel, verbis b. HOMMELII i) utror, *receptum sit, omnes conductores schriftfassicorum praediorum schriftfassicos esse.* Iure vero communi vix affirmaverim hanc sententiam, cum non videatur, domicilio non mutato nec privilegio personali acquisito, forum generale mutari ita, ut ex mediato iudice fiat immediatus.

§. 13. Venio tandem ad ultimam exceptionem. Si scilicet sit locatori iurisdictioni in conductorem, pacto subiectionis interposito, per tempus locationis generatim, non propter solam locationem constituta: locatori iuris dicendi facultatem in colonum indefinite exercere licebit. k) Quamvis enim eiusmodi pactum, quo quis se alterius non ordinarii iudicis iurisdictioni in omnibus libus subdit, aliquid in se habeat dubii, quia est prorogatio fori voluntaria generalis, in conductore tamen admittitur, saltem in Saxonia, ut

paret
CARPZ. p. III. C. XII. D. XVIII. n. 4. LEYSERUM I. c. aliter sententiam KNORRIVS in progr. laud. ita excusari vel intelligi vult, ut credat, eum praesupponere, conductorem in conductionis loco habuisse domicilium.

f) vid. §. 4.

g) vid. §. II.

h) vide ante monita §. 3.

i) in libello cit. cap. IV. pag. 32.

k) BERGER. Oec. lib. cit. III. T. V. rb. 24. n. 7.

patet ex sententia Summi Provoc. Collegii, cuius supra 1) memini. Haec tamen conventio subiectionis, quae in se habet prorogationem fori, in iudicis, cui potestas est in praedium conductum, praedictum ita fieri nequit, ut ipsi omnis iurisdictio in conductorem adimatur. Etenim, quod pactum, inter duos initum, tertio, qualis in hac causa est iudex, sub cuius iurisdictio praedium conductum situm est, nihil possit officere, norissimi iuris est. m) Hinc, ut nemo ita pacisci potest, ut ordinario iudici se in totum subtrahat, n) ita locatoris pactum cum conductore de subiiciendo se in qualicumque causa non tollit iurisditionem in conductorem ordinariam eius iudicis, quem ipse locator habet. Ita, cum in causa F. contra B. qui B. conductor praedii Schriffassici nobilis, locatori se indistincte quod ad iurisditionem subiecerat hic reus B. Curiae provinciali Wirtembergensi, in qua actio personalis erat instituta, obiciens fori incompetentis exceptionem, ab eius decreto ex hac ratione, quod iudicem haberet locatorem suum, appellaret, reiecta a Serenissimo Principe anno 1787. appellatione cum clausula, reus B. ad hanc Curiam remissus est. Quae cum ita sint, praeventio quoque in eiusmodi causis, in quibus concurrere potest iurisdictio, locum sibi vindicabit.

§. 14. Postremo ea omnia, quae de conducente praedium, cui iurisdictio adhaeret, hucusque scripsi, ad forum extraordinarium non pertinent. Id enim, cum ex legum praeceptis in singularibus causis, veluti in reconventionem, nexu litium, et aliis rebus, ut supra iam enarraui, o) obtineat, et fori alias generalis iurisditionem fere excludat, ne propterea quidem, quod quis alibi domicilium habeat, multo minus per pactum inter locatorem et conductorem tolli potest. Talis potius causa ex eo solo iudicari potest an fori extraordinarii adsit, quod sufficiat, fundamentum. Nam, ut iuris est translatici, p) ne privilegium quidem liberare potest, a foro speciali, nisi vel id ipsum ab hoc foro reum eximat, vel saltem praeventio sit admittenda. Quam ob rem, si locatoris iurisdictio tanquam extraordina-

1) vid. §. II.

m) rubr. C. inter alios acta.

n) Lypovici doct. pandect. lib. II. t. I. §. 10.

o) vid. §. antec. 9.

p) vid. §. 6. tit. de iurisdictione.

rium forum fundata sit, illam a conductore agnoscere debere, si alius sit iudex fori extraordinarii, ei esse a conductore obtemperandum, certissimum est. Ex eadem igitur causa non dubito, quin, etiamsi nullum intercesserit subiectionis pactum, conductorem, actione tam personali quam reali instituta, ad respondendum ad reconventionem institutam vocatum, et propter continentiam causarum, quae ex actionibus, eadem in re fundatis, dimanant, conuentum, agenti coram iudicio, a locatore constituto, respondere oporteat, etiamsi locator in causa propria agat, dummodo iudicium id rite sit constitutum, et, si ipse locator sit pars litigans, in Saxonia collegio Ictorum acta, ex quibus, quid iustum in ea re sit, eruat, transmittantur. q). Caeterum hoc ad iudicium, vix operae erit pretium, ut in secundo conductore siue subconductore idem omne obtineat, quod obtinet intuitu primiti, e. g. subconductor praedii schriffstassici, inhabitans hoc praedium, pariter ac eius sublocator, si regulam sequimur, schriffstassi iure fruatur. Nihil enim est, quod nos mouere possit, ut alia, atque de primo, de secundo statuamus conductore. r)

q) *O. Pr. Sax. V. et R. T. II. Dec. XXXIX. I. G. et MENCKENII* disp. laudata §. XI. Nec par iuris conditio hic obstat, quia personali subiectione et facto obligatorio colonus locatori tanquam magistrui sit subditus temporarius.

r) *arg. l. 11. §. 5. π. de pignoratitia act.*

CONSPECTVS DISPUTATIONIS.

- §. 1. Verbi, forum, significatio. Qui- §. 9. Forum extraordinarium ex diffalibet reus certum forum habet. matione, reconuentione aliaque
 §. 2. Conductor quis sit. De foro con- §. 10. Si locator simul iurisdictione pol-
 ductoris mobilium. leat in fundum locatum, in foro
 §. 3. Conductor immobilium quotuplex. conductoris constituendo ad varias
 Si de eius foro quaeratur, ad quid species respiciendum est. Si con-
 sit respiciendum, et quotuplex id ductor in loco conducto non habi-
 sit. Regula, quae generalis esse videtur in hac causa. Conductor, qui tet. Si iurisdictione cum praedio locata.
 ex persona sua habet priuilegium. §. 11. Reseruata iurisdictione locatori,
 §. 4. De foro conductoris, cum locator quodnam forum generale habeat
 iurisdictione non gaudeat. Forum conductor in praedio conducto ha-
 originis. Forum domicilii. Id per bitans.
 in habitationem et expressam de- §. 12. Si praedium locatum sit forum
 clarationem, lege itera et consue- delicti, contractus, domicilii. An
 tudine contrahitur. id forum sit concurrens cum foro
 §. 5. Ad locum inhabitatum, eiusque, locatoris.
 ut et personae et causae priuile- §. 13. Conductor subiectione potest se iur-
 gium respiciendum est. jurisdictioni locatoris, non tamen in
 §. 6. Forum rei sitae. praedictum fori eius ordinarii.
 §. 7. Forum contractus. §. 14. Forum extraordinarium. Sub-
 §. 8. Forum delicti. conductoris forum.

Wittenberg, Diss., 1791

ULB Halle

3

002 109 840

sb.

Inches
Centimetres

B.I.G.

Black

3/Color

White

Magenta

Red

Yellow

Green

Cyan

Blue

Farbkarte #13

DE
I PRAEDIVM CONDVXIT
IPETENTE,
SAXONIA ELECTORALI

ERTATIO,

QVAM

AESIDE

ODOFR. CHRISTIANO

GELIO

RIAE PROV. ELECT. CONSIST.

T ORD. ICTOR. VITEB. ITEM

N LVSAT. INFER. MARCH.

ESSORE

A. O. R. CIOCCCXCI.

L. Q. C.

VM PROPOSITVRVS EST.

CTOR

STVS NORDHEIM

A-HENNEBERGIVS.

MBERGAE,

ZSCHIEDRICHIL

1791